

Vojna.

JUNAKOV GROB.

MIRKO KOVAČIČ,

Ni te več, Ti ljubeznivi, veseli moj tovariš! Padel si junaške smrti v cvetu svojih let, star komaj 29 let!

Nikdar še mi ni bilo tako težko, tako nepopisno težko pri srcu kakor sedaj, ko pišem te vrstice.

Docela nepričakovano je došla vest o smrti dragega tovariša in zato nas je zadela tem hujše, tem bridkejše.

Pisal je pred osmimi dnevi eden izmed njegovih vojaških tovarišev: »Padel je včeraj (19. oktobra) sanitetni narednik Mirko Kovačič. Zadel ga je kamen v sence, ko je obvezoval ranjence.«

Padel je; padel je! Ti dve besedi imam vedno v mislih. In zdi se mi, da to ni mogoče, da mili tovariš še živi, da vsak trenutek stopi pred me in mi zakliče, mi pove kaj veselega.

In vendar ga ni več, ga nikdar več ne bo! Uradno poročilo o njegovi smrti leži pred menoj, na šolskem poslopju vihra črna zastava. Med prijatelji in znanci njegovimi vidim solzne oči, žalostne obraze. Bil je namreč umrlj tovariš moj silno priljubljen, in ko je g. kaplan na priznici povedal, da ga je ubila granata, je ljudstvo jokalo in ihtelo na glas.

A tako brez vsakega reda pišem! Tesno, tesno mi je v prsih, in težko zbiram svoje misli, saj mi je bil umrlj tovariš nad vse drag.

Rajni je služboval v Selnici ob Dravi osem let — prvo in zadnje njegovo učiteljsko mesto. — Bil je v vsakem oziru zglede učitelj, spoštovan in ljubljen od svojih učencev in tovarišev. Vedno živahen in vesel, vedno drage volje pripravljen pomagati bližnjemu, se je priljubil vsakemu, ki je občeval z njim. Posebno rad se je šalil, še njegova pisma z bojnega polja so polna humorja, pa na tak način, da s svojimi besedami ni prizadejal nikomur nič.

Jezen pa tudi ni bil, če je kdo njega zbral za predmet svojim šalim. Samo pikrih opazk, žalečih besed ni mogel trpeti. Tedaj je utihnil, in tisti dan nisi več čul iz njegovih ust glasu.

Zaradi svojega veselega in živahnega temperamenta ter svoje dobrovoljnosti — godrnjal in kaj grajal nikdar ni, vse je voljno prenašal — se je omilil tudi svojim tovarišem vojakom. — Na vsaki karti, ki na njej izražajo ti preprosti fantje svoje sožalje zaradi njegove smrti, stoji: »Ta naš preljubeznivi, nepozabni tovariš Mirko!« ali pa: »Predobri, mili naš narednik!« — Skrbel je namreč za nje kakor za svoje brate; prvič njegovi ljudje, potem šele on — četovodja, oziroma sanitetni narednik.

Njegov šef dr. K. Wencel ni izgubil v njem samo neutrudljivega pomočnika, ampak tudi najdražjega prijatelja.

Na fronti je prebil celih trinajst mesecev. Vesten in natančen tudi v vojaški službi, se je v kratkem času povzpел od preprostega infanterista pri sanitetnem oddelku do sanitetnega narednika. Zaradi

pojo drugorodci, a čez Slovence jih ni. Tudi nobeno petje ne sega tako do — srca, nego naše lepo narodno petje. Nemci imajo tudi lepe narodne patriotske in bojne pesmi. »Prinz Eugenlied« je na pr. priljubljena pesem in se mnogo peva, a besedilo je različno, in to moti pravi tok in melodijo petja. Vse to petje je drago, mило in lepo, pa naše narodne pesmi so še lepše. Pozna jih vsak, količkaj omikani Slovenec. Kako lepo odmevajo sedaj te umestne pesmi! Kako krasno doni v Lavdonu pri Belem gradu! Kako imenitno je petje o Radeckem v Italiji. Te gredo od srca v srce.

Nahajamo tudi več pesmi, ki so za naše vojake umestne in krasno — lepo narodne. (»Regiment po cesti gre!«) Take in enake pesmi se lahko pojo v kvartetu in tudi »unisono«. Pesmi, le-te, družijo dušno vojaka z domom, narodom in cesarjem! Vojak se navdušuje, postaja pogumen, nepremagljiv. To svedoči hrabrost naših vojakov v sedanjem boju. Vseh narodov vojaki naše mile Avstrije tekmujejo v boju z vztrajno hrabrostjo napram našim verolomnikom. »Vse za dom in za cesarja.« je njih geslo, ki jih vodi od zmage do zmage. Čelo v vojnem ujetništvu pojo vojaki lepe narodne pesmi. Tam v jarkih ob fronti jih slišiš pevati. Tako se kratkoročno in mislito na svoje v domovini. Naše slovenske bojne in narodne pesmi so se vedno uvaževale; so se tudi več ali manj negovale. Naj bi se tudi našim vojakom ne zabranjevale pevati! Nemški

gali za veliko srebrno kolajno. Dičila mu hrabrosti in požrtvovalnosti so ga predlane bo več junaških prs! Svojo blago dušo je izdihnil 19. pr. m. ob 2½. uri popoldne. Sanitetno osebje z bolniki, z zdravnikom, kuratom in Kovačičem je tistega dne odšlo iz vasi Jamlje v takozvano Kraško jamo, zakaj vas je sovražnik besno obstreljeval. Nedaleč od jame, kakih 200 korakov oddaljeno, treščki granata kletega Lahaj. Majhen kamenček prileti do Kovačiča in ga zadene v sence pri levem očesu. Bil je takoj mrtev. Pokopali so ga drugi dan na vojaškem pokopališču v vasi Jamlje blizu Doberdobskega jezera.

Še par dni pred smrtjo mi je pisal, da dobi vkratkem štirinajstdnevni dopust. Ne morem povedati, kako se je siromak veselil priti po več ko enim letu na domača tla, med znance in prijatelje, med svoj rod, ki ga je tako presrečno ljubil, kar je tudi dejanski kazal ves čas svojega službovanja v Selnici!

Usoda je drugače odločila. Padel je, padel dragi tovariš! Oj, ti kruta beseda, ki mi zveniš vedno po ušesih, trepetaj v duši!

Neizrečeno hudo mi je po Tebi, dragi tovariš Mirko! Tolaži me edino le zavest, da si padel najlepše smrti, opevane od pesnikov vseh časov, junaške smrti za cesarja in domovino! Ime Tvoje pa ostane neizbrisno zapisano v srcih Tvojih tovarišev, spomin Tvoj ne izgine!

Sladko počivaj v zemljici kraški, ljubljeni tovariš moj!

JUGOSLOVANSKI VOJAKI.

Jugoslovanski vojaki naše armade so med največjimi junaki, kar jih je sploh v vojni. Odlikovali so se na nešteti bojščih in sijajno dokazali svojo hrabrost, svojo vztrajnost, svojo požrtvovalnost. Prenašali so nepopisna trpljenja in si za celokupno domovino pridobili zaslug, ki se sploh ne dajo poplačati. — Res, med tistimi, ki nosijo zlate ovratnike, je malo sinov slovenskega naroda, toda zgodovina nas uči, da odločuje v vsaki vojni končno le pogum in neustrašenost vojaštva in da tudi največji vojskovodja ne zmaga, če nima hrabrega vojaštva. Pravi zmagovalc v vsakem boju je tisti, ki prvi zakliče: »Hurá, naprej!«, ker potegne tisoče drugih za seboj. Slovenski vojak ne pozna drugega klica, kakor »Hurá, naprej!« Kar je slovensko vojaštvo storilo v sedanji vojni, to se vredno pridružuje velikim dejanjem, ki so jih sinovi našega naroda storili v krvavih bojih proti Turkom, proti Napoleonu in proti Italijanom, in ostane z zlatimi črkami zapisano v zgodovini.

OGRSKA NE PODELJUJE ITALIJANOM DRŽAVLJANSTVA.

Budimpeštansko mestno poglavarstvo je odbilo vse prošnje italijanskih državljanov za sprejem v ogrsko državno zvezo.

STROKOVNE ŠOLE ZA BEGUNCE IZ JUŽNIH DEŽEL.

Pomočni odbor za begunce iz južnih dežel je storil primerne korake in tudi dosegel, da se v begunskih taborih otvori primerne strokovne šole. Tako se za begunce iz Fojane, Mariana in Pierisa

maršal Moltke je v vojni leta 1870./71. uvaževal »Die Wacht am Rhein«. Ta je Nemce navduševala. Enako se vrši danes. Maršal Radecki, avstrijski vojskovodja, je tudi ljubil bojno pesem. Peli so jo njegovi vojaki. Tudi danes navdušuje »Lavdonova pesem« naše vojake, boreče se ob Dunavu.

Naše šolske oblasti naj bi tudi v bodoče uvaževale take pesmi. Naj posnemajo nižjeavstrijski c. kr. deželni šolski svet! S pomočjo petja večšega učiteljstva pride narodna pesem do svoje veljave v narodu in državi. Razširila se bo v vseh slojih, in vojaki vseh avstrijskih narodov in slojev jo bodo prepevali, navdušujoč drug drugega do zmage. S tem postane petje »comme il faut«, to je tako, kakor bi moralo biti povsod. Petje naj bi postalo sredstvo k nraveni omikanosti v požlahtnjevanju vseh narodnih slojev vseh narodov. Naj bi nam bilo pravo petje vodnik v našem življenju v — dobrih in slabih časih! Takim potom bo ljudska šola izobrazila narode v lepem skladu za Boga, cesarja in domovino! V tem zmislu kliče Gregorčičem, našim pesnikom: »Bog daj! Bog daj!« zakaj: »Koder razlega se petje, sreča obseva ves kraj; radosti klije tam cvetje, zemlja prestavi se v raj!« — piše pesnik Fr. S. Cimperman.

Tem potom se bo v bodočnosti izboljšalo: »Vojaško petje na bojnem polju.«

otvori pletarska šola, za begunce iz Gorice, Solkana in Mariana strokovna šola za pohoštvo in stole, za begunce iz Gorice in Mirna črveljarska strokovna šola in čipkarske šole za one begunce iz južnih krajev, kjer je čipkarstvo domača industrija. Učitelji med begunci so naprošeni, da gredo pri tem gori navedenemu odboru na roko. Profesionisti in specialisti raznih obrti, ki bi bili sposobni za poučevanje, naj se obrnejo na pomočni odbor (Dunaj, IV., Favoritenstrasse 25).

AVSTRIJSKO ŠOLSTVO NA RUSKEM POLJSKEM.

Avstrijska uprava na Poljskem je po ustanovitvi številnih ljudskih in srednjih šol in izdelavi nadaljnega razvojnega načrta postavila osrednjega nadzornika vsega šolstva v osvojenem ozemlju. Na to važno mesto je bil imenovan znani poljski pedagog in pisatelj iz Galicije dr. Marijan Reiter. Dr. Reiter je svoje mesto ravnokar nastopil. — Glede jezikovne rabe v uradu in šoli je rekel polkovnik Hausner: »Jezik oblasti je samo po sebi razumljivo nemški armadni jezik. Kraljevina Poljska je pa čisto poljska dežela, poljski jezik ima zato vse pravice in je za oblasti v občevanju s prebivalstvom obvezen. Na občinah in obč. sod. je poljski jezik že uveden, vse oblasti sprejemajo poljske vloge. Šolstvo je izključno poljsko, nemški jezik se pa kot obvezni učni predmet uvede v srednjih šolah in višjih razredih ljudskih šol.

VSEGERMANSKA ZVEZA.

Iz Švedske je prišel klic na vse Germane sveta, naj se združijo v »Vsegermansko zvezo«. Ta zveza že vrši z oklici živahno propagando na Švedskem, v Nemčiji, na Nizozemskem, Danskem, v Avstriji in v Švici.

FRANCOSKA DUHOVŠČINA V VOJNI.

Kako hrabro se morajo boriti francoski duhovniki za svojo domovino, spoznamo iz poročila lucernskega »Vaterlanda«, ki piše, da je na francoski fronti padlo že 3500 duhovnikov in 2300 bogoslovcev.

NOVE DOLOČBE GLEDE ENOLETNEGA PROSTOVOLJSTVA.

Povodom novega navačenja letnikov 1892, 1893 in 1894 ter 1895 in 1896 se je odredilo v sporazumu dotičnih avstro-ogrskih ministrstev nastopno: Oni v letu 1896. rojeni imajo dokazati, da so v šolskem letu 1915./16. vsaj v enem tečaju na zavodu, ki prihaja v poštev za enoletno prostovoljstvo, ki jim daje, ako končajo tečaj, v zmislu § 21, 3. odstavka orožnega zakona, pravico do pripustitve k dopolnilni izkušnji. Oni v letu 1895. rojeni imajo dokazati, ako nimajo še izpričevala, ki jih usposoblja za enoletno službo, da so v šolskem letu 1915./16. v onem letniku ali temu predidocem, ki jim daje — po dovršitvi letnika — pravico do enoletne službe. Oni iz let 1893. in 1894. morajo dokazati, da so bili v zadnjem letniku zavoda, ki prihaja v poštev glede enoletne službe. Oni v letu 1892. rojeni morajo dokazati, da so bili pri naboru leta 1914. spoznani za sposobne, so služili, pa so bili odpuščeni in zaradi vojaške službe niso mogli pridobiti pravice do enoletne prostovoljske službe v letu 1914./15. Predčasna pripustitev k dopolnilni izkušnji iz letnikov 1895. in 1896. se dovoljuje s prostovoljnim vstopom v armado ali deželno brambo, ako so spoznani za sposobne in morejo dokazati, da so v letu 1915./16. v letniku, ki jim omogoča enoletno prostovoljstvo.

NEMŠKE STRANKE IN BODOČA AVSTRIJSKA POLITIKA.

Parlamentarna korespondenca poroča: V zadnjih dneh se je vršilo na Dunaju zborovanje vseh nemških narodnih svetov in posameznih kronovin. Posvetovali so se o novi smeri nemške politike v Avstriji in o ureditvi jezikovnega vprašanja. Pri tridnevnem zborovanju so se zastopniki popolnoma zedinili v vseh ozirih in so zlasti našli temelje za enotno ureditev jezikovnega vprašanja. Teh posvetovani nemških narodnih svetov se je udeležilo tudi več vodilnih nemških poslancev iz nemške narodne zveze.

VERA IN VOJNA.

O aktualnem vprašanju razpravlja kanonik Heynsens v amsterdamskem listu »Fijd«. Odločno odklanja v mnogih verskih krogih razširjeni nazor, da bi bila vojna kazen božja. Ni res — pravi — da bi bila Belgija dežela, ki se je izneverila cerkvi. Belgija je po treh četrtinah ostala globoko religiozna in tudi v ostalem delu je mnogo pobožnih kristjanov. Kjer je vera izgubila ekstenzivno (recimo po številu), pa je pridobila na intenzivnosti. O bel-

gijski kraljevi rodovini piše Heynsens, da globoko religiozno govori, živi in je. Tudi ni res — kakor menijo nekateri katoliki — da bi bila kraljica ateistinja — bogotajka! Vsako nedeljo se udeležuje s kraljem Albertom sv. maše. Vzorno je njeno delovanje tudi za »Rdeči križ«. In pri tem drži v sklenjenih rokah — rožni venec. — Mnogi odlični možje so se že začetkom te vojne uprli poizkusom, dabi se jej dajal nekak verski značaj. Naglašali so v tem pogledu gotovo odločilno dejstvo, da se na obeh straneh katoliki na strani nekotolikov bore proti — katolikom. Tudi je izšla brošura nekega nemškega duhovnika, kjer je svaryl, naj se sedanjih vojnih dogodkov ne pretiruje v verskem smislu, ker to verski stvari več škoduje, nego koristi. Sedanja svetovna vojna se bije le zaradi navzkrižij v mednarodni državni politiki za svetovno gospodarske interese.

ITALIJANSKO UČITELJSTVO.

V Turinu se je vršilo veliko učiteljsko zborovanje, na katerem so zastopniki vlade zabičavali 80.000 italijanskim učiteljem, da morajo vzgajati šolsko mladino v sovražstvu do neljalnih nasprotnikov in do nemške kulture. Rimsko društvo »Pro Italia« pa je kategorično odklonilo vabilo k pristopu v »protinemško ligo«, poudarjajoč, da hoče društvo služiti samo onim velikim gospodarskim interesom, ki bodo prevladali po sklepu miru, pa naj se evropski položaj razvije tako ali tako.

ARMADA V SLUŽBI KULTURE.

Ko so naše čete izpraznile južno-vzhodno Galicijo in Bukovino sovražnega gospodstva, jim je vzrasla poleg vojaške tudi kulturna naloga, da ščitijo zopet pridobljene dežele pred strašnimi posledicami sovražne invazije. Trebalo je bilo obdelati polja, spraviti žetev; vojaki so delali na polju, vsa kmetijska opravila so opravljali, in nešteto vojaških voz in konj je stopilo v služo kmetijstva. Uspeh je viden povsod, žetev je pod streho in polje znova obdelano. Tudi tehnične čete so pridno sodelovale na kulturnem polju. Ceste, mostove, železnice je bilo treba popraviti ali na novo zgraditi. To se je zgodilo v obilni meri; izdelane so tudi nove ceste tam, kjer so bile poprej steze. Napravljene so vodne napeljave, v higieničnem in sanitarnem oziru se je storilo povsod izredno mnogo. Retabiliralo se je številne mline, popravilo razrušene naprave za pridobivanje olja itd. Vse prebivalstvo in politične oblasti so polne zahvale za to civilizatorično delovanje armade.

15,000.000!

Angleški lord Loreburn je izračunal, da je doslej padlo na evropskih bojiščih petnajst milijonov mrtvih in ranjenih.

UČITELJ IN UČITELJICA.

Dne 3. novembra je bil v Mühlhausnu v Alzaciji ustreljen učitelj Julij Adam, ker je bil kot plačan vohun v službi Francije. — Dunajsko domobranksko divizijsko sodišče je obsodilo učiteljico angleškega jezika Ido Blackmore na osem mesecev težke ječe, češ, da je motila javni red in mir s tem, da je povodom potopa »Lusitanije« izrekla željo, naj bi bila v vojni Nemčija premagana. V obtožnici je rečeno, da je obtoženka s svojimi besedami pač v prvi vrsti merila na Nemčijo, a z deti je brez dvoma hotela tudi Avstro-Ogrsko, katere usoda je najtesneje zvezana z usodo Nemčije, in je vojna napoved Italije, ki jo je obtoženka želela, naprej v prvi vrsti proti Avstriji. V utemeljevanju sodbe je rečeno, da je obtoženka morala vedeti, da je njena izjava naperjena proti obstanku Nemčije in s tem tudi proti obstanku Avstrije.

DOMOLJUBNA VOJNA ZBIRKA KOVIN. Prebivalstvu!

Vojna je stopila v svojo zadnjo odločilno stopnjo.

Zmagoviti prapori monarhije plapolajo združeni z zastavami naših zaveznikov čez daljne planjave ruskega carstva.

Napadi našega prejšnjega zaveznika, sedaj našega najzavratnejšega sovražnika, se lomijo na železnem okopu pogorij, na železnem pogumu naših junakov.

Že divja boj tudi zopet tam, od koder je izšel — na jugovzhodu!

Prebivalstvo vseh delov monarhije je doprineslo poleg krvnih žrtev tudi neizmerne žrtve na imovini.

Sedaj naj se še enkrat preizkusi njegova darežljivost.

»Patriotična vojna nabiralnica kovin«, se obrača še enkrat do vseh onih, ki imajo neporabne ali lahko pogrešljive predmete iz

bakra ali medi

s prošnjo, da jih blagovolijo podariti za

njene, prebivalstvu že dolgo ne več tuje namene!

Ravno sedaj, ko se kupujejo te kovine od prebivalstva, navdaja marsikoga želja, pokloniti svoj prebitek domovini kot prostovoljni dar, oni nas vse z enako ljubeznijo obdajajoči domovini, iz katere izvira vse naše imetje, naša obilica.

Še rabimo streljivo, še rabimo napadalno in odbijalno orožje, še rabimo pa tudi sredstev, da zamoremo bogato in hvaležno preskrbeti naše invalide.

Kdor noče prodati, naj daruje! Še obstajajo v vseh krajih monarhije za prvotno zbiranje vpostavljeni krajevni odbori, ki bodo sprejemali vsa došla darila in jih oddajali njih namenu.

Osrednje vodstvo patriotske vojne nabiralnice kovin.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ«.

Popravek: V zadnji številki našega lista izkazana končna vsota se mora pravilno glasiiti: 32.744 K 73 vin.

Učiteljci Tonica Kračmanova in Zinta Fabjanova v St. Lenartu pri Laškem drgu po 2 K = 4 k; ljudske šole v okraju Kočevje zbirko 143 K 13 vin.; ljudska šola v Dragatušu 10 K; ljudska šola v Polhovem gradu (za oslepele vojake) 19 K 62 vin.; učenci ljudske šole pri Sv. Vidu 18 K; gospa Tekla Jašovčeva, vdova po učitelju Jašovcu, namesto venca na grob 10 K; Marica Petričeva, učiteljica v Golcu, 2 K; učitelj Konrad Barle nabral v Metliki (za oslepele vojake) 70 K; deželni šolski nadzornik Fran Matejčič v Trstu 10 K; učence trgovskega tečaja in VI. razreda liceja v Ljubljani 27 K 12 vin.; skupaj 323 K 87 vin.

V zadnji štev. izkazanih 32.744 K 73 vin. danes izkazanih 323 K 87 vin.

Dostej nabranih 33.068 K 60 vin.

Prosimo nadaljnih obvestil, oziroma izpopolnil dosedanjih izkazov!

Reorganizacija našega duha in naših šol.

Zagrebski »Pokret« piše pod gorenjim naslovom »o naši rani, a važnem narodnem vprašanju«. — O čemer govori zagrebski list, kar nasvetuje in graja, vse to velja tudi ali vsaj deloma za slovenske naše razmere, zato posnemamo ta članek po »Pokretu«.

I.

Često dela staršem velike skrbi vprašanje, kam s svojimi otroki, ko jim dovrše ljudske šole in kažejo, da niso za nadaljnje študije.

To vprašanje skoro redno rešujejo tako, da vsakdo, naj more ali ne more, gleda, kako bi otroka vendar potisnil skozi šole ter — naj so tega ali onega spola — da jih na katerikoli način namesti v razne službe uradnika ali drugačnega uslužbenca v državni, deželni, občinski ali privatni službi.

Med uradništvo ne pošilja svojih otrok samo uradništvo, ampak jih pošilja tudi trgovci, obrtniki in poljedelci. Vsi ti silijo tja kakor na med. Našemu narodu je poseben ideal, da postavi svoje otroke na taka mesta, kjer bodo imeli »prst v cesarski kasi« in mnogi mislijo, da so s tem otroka najbolj osrečili.

Ako zrelo presojamo kvalitativno vrednost duševnega, z znatnim stroškom in predštudijami združenega dela in šablonsko lestvico uradniškega napredovanja, se moramo uveriti, da je za izvrstnega in nadarjenega uradnika uradniška kariera ena najnehvaležnejših. Malo je takih srečnejšev, ki se v deželni ali državni službi z doseženo vsoto akademiške naobrazbe po nekotikih desetletjih naporne službe šele pod starost dokopljejo do sedmega plačilnega razreda, o katerem si moremo šele privoščiti urejeno in omejeno življenje brez vsakega razmetavanja. Uradniki v nižjih plačilnih razredih in oni izven plačilnih razredov pa le životarijo in trpe pomanjkanje, ne da bi svojih težav z ozirom na svojo avtoriteto in svojo inteligenco obežali na veliki zvon. Uglobimo se malo v življenje in pogledimo, koliko uradnikov je obogatelo od svojih uradniških dohodkov kraj vsega tega, da jih je v velikem številu, ki marljivo delajo kakor mravlje? ... Kolikor jih je, bi jih mogli naštet na prste.

Produktivni poklici preskrbljajo in hranijo poedinca veliko bolj, samo da je vsakdo vesten, marljiv in točen v svoji stroki, ako svoje podjetje izvršuje in izpopolnjuje primerno sočasni dobi in promet-

nim in drugim razmeram ter da poleg tega svoj zaslužek racionalno porablja. V teh poklicih je izvrstnejšemu in agilnejšemu človeku omogočen obilnej gospodarski zaslužek, dosega blaginje, celo tudi bogastvo, kar je v uradniški karieri skoro redno izključeno tudi ob največji marljivosti. Velika razlika je, ali delaš za druge ali zase! In ta razlika neoporečno obstoja med človekom javnega poklica in privatnim profesionistom.

II.

Spričo vse te razlike zanemarjamo mi produktivne poklice, jih omalovažujemo in zapuščamo brez razloga in neopravičeno, a na veliko svojo škodo. Naša trgovina je v najpretežnejem delu v tujih rokah, o lastni industriji skoro govoriti ne moremo, in le nekaj malega obrti v jakò omejeni in nerazviti obliki moremo imenovati svojo. Vse to so poklici, v katerih mi ob svojem današnjem neveljavnem umevanju, pa tudi ne ob vsem najživejšem patriotskem platonskem čuvstvovanju ne moremo izpolniti tolikih mest, zaradi česar se vrivajo tujinci in pridobivajo tu imetje, napredujejo in bogatijo, a mi lovimo samo šole in neproduktivne uradniške poklice. S tem lovenjem smo prišli že tako daleč, da smo ustvarili toliko šolskega naraščaja in nedošolanega proletariata, da absolutno ne moremo vsega zaposliti v javnih službah in mu ustvariti brez-pogojno potrebne eksistence, a struktura naših srednjih, višjih ljudskih (meščanskih) in tem podobnih šol še vedno povečuje že doseženo hiperprodukcijo inteligentnega, polinteligentnega in deloma izšolanega naraščaja. (To nikakor popolnoma ne odgovarja našim slovenskim razmeram).

Usiljuje se vprašanje, kako daleč pojdemo v tem ustvarjanju, ali se ne bo zanemarjanje toli važnih pridobitnih poklicev ob prekomerni produkciji takega proletariata še kruto maščevalo, in ali ni to nevarnost za našo narodno individualnost, ki je — in še kako! — odvisna od veličine naše gospodarske moči, ki jo pa zopet ne reprezentirajo uradniške kategorije, ampak produktivni in pridobitni stanovi. Odgovor na to vprašanje je jasein, in ni dvoma na tem, da treba rešenju tega vprašanja posvetiti večjo pažnjo in resnejšo skrb.

Pri tem ne smemo puščati iz misli onega, česar ne moremo nikdar dovolj naglašati, namreč tega, da je narodna gospodarska moč glavni steber, oporišče in podlaga vsakemu kulturnemu napredku, ki ima biti odraz te moči same in ki je na koncu konca v svojem končnem uspehu odvisen od te sile. Pred kulturnim dovršenjem se moramo gospodarski ojačiti. Če pa dovršujemo kulturo in če primerno višini že znatno povzdignjenega kulturnega umevanja ustvarjamo dragocene vidne kulturne institucije brez vsakega ozira na domače socialne razmere in na lastno gospodarsko moč, tedaj se izpostavljammo veliki nevarnosti, ki bi mogla postati usodepolna za nas. Ravno zato je neobhodno potrebno, da praktičnim in pridobitvenim poklicem posvečamo več skrbi ter da doženemo neko ravnotežje med kulturnim in gospodarskim napredovanjem. V ta namen treba inteligentnejši in nadarjenejši naraščaj navajati v take poklice.

Da laglje dosežemo ta smoter, je skrajni čas, da rektificiramo neko svoje splošno krivo umevanje. V naši socialni družbi ne priznavamo namreč pridobitvenim stanovom prave vrednosti. Ne uvažujemo reprezentantov teh poklicev primerno važnosti njihovega poklica, in to je, kar odvrča mnoge starše in njihov inteligentnejši naraščaj, da se ne oprijemajo teh poklicev ter smatrajo za nesrečo, nekaj refugij, ako morajo računati s temi poklici. (Vzrok temu je pomanjkanje socialne zavesti).

III.

Za uspešno konkurenco domačega elementa v pridobitvenih poklicih z rutiniranim, izvežbanim in okretnim tujim elementom je potrebna tudi odgovarajoča strokovna izvežba, ki bi se dala dovrševati doseči v specialnih strokovnih zavodih in šolah, nego s katerimkoli drugim načinom.

Dober del že obstoječih šol bi se moral primerno reorganizirati in izpremeniti v strokovne praktične zavode, ki bi usposobljali inteligentnejši naraščaj za pridobitvene in produktivne poklice, kakršnega naraščaja nujno potrebujemo. (Mi Slovenci šele potrebujemo takih šol, ker jih doslej še nič nimamo).

Reorganizacija bi se morala izvesti, oziroma nove šole urediti tako, da bo vsaka praktična šola in v pravem smislu besede strokovna pripravljavnica, kjer se bo gojenec popolnoma usposobljal za vršenje gotovega poklica ter da bo prihajal iz zavoda že kot gotova in za takojšnje pridobivanje sposobna enota! Dokler ne bo ta-

zavod, ako nosi ime, primerno gotovi smeri — gospodarski, obrtni, trgovski, trko — ne koristi reorganizacija. Ni praktičen govsko-industrialni — ako pa ta zavod ne more ustvariti gotove in uporabne strokovno usposobljene in praktično delavne enote. Ali moremo govoriti o praktičnosti kake višje deklishe šole trgovsko-industrialne smeri, če pa mora absolventinja dovršiti še kak drug tečaj, ako hoče stopiti v prakso, ki označa smer dotični višji šoli?

Z reorganizacijo šol v praktične strokovne zavode in z ustvarjanjem novih strokovnih pripravljavnic bi mogli s časom osvojiti, povzdigniti in izpopolniti mnoga domača, lastna, koristonosna pridobitvena podjetja. Da to ni nemožno, dokazuje hrvatsko domače bankarstvo, ki se je po zaslugi trgovskih šol in akademij tako lepo razvilo v domačih rokah.

Ob snovanju in urejanju omenjenih strokovnih pripravljavnic bi morali vedno paziti na potrebe tistega kraja, v katerem jih snujejo, in na sposobnosti tamošnjega prebivalstva. Ne bi smeli pozabljati tudi na sodobni napredek, zlasti na sodobno tehniko s posebnim ozirom na eksploatacijo parne in električne moči. Posebne važnosti je uporaba električne sile v tehnične namene, a mi imamo v domovini še nedotaknutih virov električne sile v raznih vodopadih, ki reprezentirajo milijone vrednosti. V mnogih krajih so izdelki domače obrti tako dovršeni, da bomo mogli iz te obrti črpati velike dobičke, a prepuščamo njihovo eksploatacijo tujincu, ki dobi milijone na svetovnih tržiščih. Naši praktični strokovni zavodi bi morali obratiti svojo pažnjo tem okoliščinam in takim narodnim specialitetam. (Pri vseh teh vprašanjih pa bi morala odločati pamet in splošna korist — korist mase — ne pa zadržljiva trmoglavost od strankarske politike okuženega in zaslepelega poedinca).

Težave družbe sv. Cirila in Metoda.

Vojna je naložila naši šolski družbi izredne žrtve. Cela vrsta učiteljstva je pod orožjem. Šolo v Krminu so zavzeli kleti sovragi, ter o njeni usodi ni ničesar znanega. Otroški vrtec v Pevmi so popolnoma razbili. Tudi nova šola v Gorici je ogrožena zaradi laških bomb in granat. Učiteljstvo teh zavodov, kar ga ni v vojni, je prideljeno drugim šolam. Stroški so torej še večji kot v rednih razmerah. Družba je odprla vse ostale svoje šole, v Trstu je morala celo dve šoli razširiti v osemrazrednici, tako dobe vse tri ondotne šole polagoma značaj meščanskih šol. Dohodkov ni skoro nič. Kaj bo, ako se porabijo zadnji družbeni fondii? Skrčiti ali celo opuščati šole bi bilo ravno v sedanjih časih dvakrat nevarno. Napeti moramo zadnje moči, da se vzdržimo nad krizo. Težavno je beračenje v tako hudih časih, a druge pomoči ni. Naj bi priskočili v te stiski družbi na pomoč bolje situirani rodoljubi, denarni zavodi, občine, društva, korporacije itd. z izrednimi prispevki.

Književnost.

»Popotnik« prijavlja v 5. letošnji številki to vsebino: 1. Dr. K. Ozvald: E. Meumann, začetek »Eksperimentalne pedagogike«. 2. Iz šolskega dela: Pavel Flerè: Analiza šolskih spisovnic. 3. Frančev: Nekaj listov iz praktične filozofije, kakor jo je pisal T. Carlyle. 4. Dr. Ivan Lah: Pater Hipolit in njegov »Orbis pictus«. 5. Slovo: Ocene. 6. Razgled: Šolstvo. 7. Razgled: To in ono.

Letno poročilo I. mestne šestrazredne deške ljudske šole v Ljubljani o vojnem šolskem letu 1914—1915. — V spomin na svetovno vojno sestavil in na svetlo dal vodja Jakob Dimnik. — Z dvanajstimi slikami. — V Ljubljani meseca avgusta 1915. — Založila I. mestna deška ljudska šola. — Natisnila Učiteljska tiskarna. — Str. 75. — Tako je naslov brošure, bogati in velezanimivi po vsebini in lepi po obliki, ki je v njej tovarš Jakob Dimnik z veliko vestnostjo in izredno spretnostjo zbral vse, kar ima zvezo z vojno in šolo, oziroma kar kaže, kako je tudi šola služila v letu vojne koristim države, podpora nje oborožene sile, blaginji in utehi šolske mladine in domače hiše. Zaslužno delo je torej stalne vrednosti, saj so dogodki, ohranjeni v njem, pisani s trdo roko zgodovine. Bodočemu zgodovinarju, ki bo črtal lice današnjih dni, bo Dimnikova knjiga bogat vir v vsebini, ki ima te-le razpredelke: I. Za zapuščene otroke in sirote. — II. Nastop vladanja avstrijskih vladarjev. — III. Rodopis vladajoče hiše avstrijske. — IV. Rodovnik vladajoče hiše

avstrijske. — V. Prestolonaslednik nadvojvoda Karel Franc Jožef. — VI. Svetovna vojna in šola. VII. Zgodovinski in statistični podatki o I. mestni deški ljudski šoli. — VIII. Šolski dnevnik leta 1914/15. — IX. Imenik učencev leta 1914/15. X. Učiteljski zbor leta 1914/15. — XI. Šolska uprava. — XII. Ljudsko zastopstvo. — Izkaznica (krušna karta). — Patriotska knjižnica za mladino (na platnicah). — Slike so pa te-le: 1. Nj. Veličanstvo cesar Franc Jožef I. z nadvojvodo Francem Jožefom Otonom, sinom nadvojvode prestolonaslednika. — 2. Brambni ščit v železju. — 3. Naš cesar ob rojstni 70letnici leta 1900. — 4. Nadvojvodinja Cita, soproga sedanjega prestolonaslednika. — 5. Nadvojvoda Karel Franc Jožef, sedanji prestolonaslednik. — 6. Toskansko v Italiji. (Zemljevidni obrisek). — 7. † Vojvodinja Zofija Hohenberška, soproga † prestolonaslednika. — 8. Nadvojvoda Franc Ferdinand, † prestolonaslednik. — 9. † Prestolonaslednik Franc Ferdinand s svojo rodovino. — 10. Nj. Veličanstvo cesar Franc Jožef I. ob rojstni 85letnici leta 1915. — 11. Dr. Ivan Tavčar, župan ljubljanski. — 12. C. kr. dvorni svetnik Franc Levec. — Ta patriotski in instruktivni spis je vreden pozornosti in čitanja, kar dokazuje že navedena vsebina. Kdor ga želi imeti, naj se oglasi zanj na vodstvu I. mestne šestrazredne deške ljudske šole v Ljubljani, Komenskega ulica.

»Zvonček« objavlja v 11. letošnji številki to vsebino: 1. Jos. Vandot: Rožle. Pesem. 2. E. Gangl: Naši grobovi na bojnem polju. 3. Davorinov: Za očetov grob... Povest. 4. Fr. Rojec: Pesniškemu proroku. (S. Gregorčiču). 5. General Svetozar Borojevič pl. Bojna. Slika. 6. Ivo Trošt: Pav in puran. Basen. 7. Ivo Trošt: Bukev in smreka. Basen. 8. Davorinov: Jesenska pesem. 9. F. E.: Andrej baron Čehovin. (Ob šestdesetletnici njegove smrti). S slika. 10. Cvetinirski: Razbojniki. (Venec resničnih zgodb). 11. Janko Leban: Luni. Pesem. 12. Ladislav Ogorek: Janko Leban. (Ob 60letnici njegovega rojstva). S slika. 13. Janko Leban: Mladini. Pesem. (Iz »Iskric«). 14. Pouk in zabava. Besedna uganka. — Rešitev zastavice v podobah v deseti številki. — Tam za goro topovi grme, tu iz vasi bežijo ljudje. — Rešilci. — Kotiček g. Doropoljskega.

Srednješolske vesti.

Profesor Anton Rabuza. Kadet v rezervi M. Šrol piše enemu svojih celjskih znancev iz jugo-zapadnega bojišča med drugim: »Naznanjam Ti tudi, da je padel rez. kadet profesor Anton Rabuza. Zadel ga je granata, ki je tudi njegovemu slugi odtrgala roko«. — Profesor Rabuza je poučeval na samostojnih nemško-slovenskih razredih v Celju. Kot dobrega učitelja so ga vsi cenili. — Bodi mu blag spomin!

Češka gimnazija na Dunaju. Dunajska občina je dala zapreti češko zasebno gimnazijo na Dunaju, ki je bila ustanovljena pred dvema letoma.

Profesor Ivan Koštial, znani slovenski jezikoslovec, ki je služboval na slovenskem moškem učiteljsku v Gorici, pa je bil vpoklan k vojakom, se nahaja v Novem mestu.

Pouk na nižjih razredih ljubljanske c. kr. realke se je pričel.

Gimnazija v Kranju. Cesarja Franca Jožefa gimnazija v Kranju šteje v šolskem letu 1915/16 272 rednih učencev in 23 privatistinj.

Kulturna obletnica. Dne 2. novembra je poteklo 333 let, odkar je bila ustanovljena na Hrvatskem prva gimnazija. Nahajala se je v samostanu pavlinskega reda v Lepoglavu.

Obsojen profesor. Zagrebško sodišče je obsodilo 50 let starega profesorja na višji gimnaziji v Sremskih Karlovcih, Milana Nedeljkoviča, ki je sedaj interniran v Samoboru, na deset mesecev težke ječe zaradi zločina motenja javnega miru.

Iz bosanskih srednjih šol je bilo v lanskem šolskem letu izključenih 245 dijakov, in to iz sarajevskih zavodov 96, v Banjaluki 26, v Tuzli 43, v Mostaru 28, v Bihacu 44, v Travniku 17, v Trebinju 13 in v ostalih krajih 12.

Primorske srednje šole. Goriški deželni odbor razglašja: Na vprašanje goriškega deželnega odbora je c. kr. nameštvo tržaško odgovorilo, da se goriške srednje šole za sedaj ne otvorijo niti v kakem drugem kraju. Ker so se tržaške srednje šole že otvorile in se njih učni načrt malo ali nič ne razlikuje od onega goriških srednjih šol, morejo dosedanj učenci goriških srednjih šol nadaljevati svoje študije na tržaških zavodih. Slovenski učenci se morejo vpisati tudi na ljubljanskih zavodih.

Izjemne določbe za srednješolce, ki spadajo pod črnovojniško dolžnost. Naučni minister je dovolil, da se morejoh, rojstni letniki učencev na gimnazijah, realnih gimnazijah in realkah do vključno 1896. letnika, ki so v šolskem letu 1914/15. prejele letno izpričevalo o predzadnjem srednješolskem zavodu ter morajo po svojem vojaškem službenem razmerju (zaradi ponovnega prebiranja ali začasnega dopusta) odriniti k vojakom, takoj pripustiti k zrelostni izkušnji; isto velja za učence letnika 1897., ako so v šolskem letu 1915/16. sprejeti kot javni učenci ali vpisani privatisti v zadnji srednješolski razred, so pa že v aktivni službi, pa dobe v to svrhu potrebni vojaški dopust. Pod istimi pogoji se morejo pripustiti k predčasni zrelostni izkušnji tudi učenci letnika 1898., ako so v šolskem letu 1914/15 prejele izpričevalo predzadnjega srednješolskega razreda in so zaradi svojega prostovoljnega vstopa tačas že v aktivni vojaški službi ali pa v zvezi prostovoljskih formacij. Učenci tega letnika pa, ki še niso v aktivni vojaški službi, se pod nobenim pogojem ne pripuste k predčasni zrelostni izkušnji.

Signum laudis je dobil dr. Franc Rostohar, c. in kr. nadporočnik v rezervi bosan.-herc. pešpolka št. 2 — sicer profesor na nemški gimnaziji v Gorici — za hrabrost pred sovražnikom.

Z italijanske gimnazije v Zadru. Iz sedaj objavljenega poročila je razvidno, da je bilo na c. kr. višji gimnaziji z italijanskim učnim jezikom v Zadru v šolskem letu 1914/15 172 učencev, izmed teh iz Zadra 84. Po maternem jeziku so bili vpisani: 166 Italijanov, 3 Hrvatje, 3 Albanci.

»Vojno« šolsko leto na c. kr. samostojnih gimnazijskih razredih z nemško-slovenskim poučnim jezikom v Celju. Zaradi vladajočih izrednih razmer je izšlo letno poročilo o »vojnem« šolskem letu na c. kr. samostojnih gimnazijskih razredih z nemško-slovenskim poučnim jezikom šele pred nekaterimi dnevi. Na zavodu je delovalo 6 profesorjev in 1 pomožni učitelj (za risanje); učiteljski zbor se je skrčil zaradi mobilizacije. »Podporno društvo« izkazuje v letnem poročilu imetja 4407 K 74 vin.; dohodkov je bilo 1896 K 7 vin., izdalo se je za knjige, obleko in črevlje ubogim gimnazijcem okroglo tisoč kron. Šolsko leto se je pričelo s 1. oktobrom in zaključilo s 15. junijem. Pouk se je vršil le popoldne v takozvani stari gimnaziji. Sprejetih je bilo začetkom šolskega leta 193 učencev in 2 hospitantini; ostalo je koncem šolskega leta 168 učencev in 2 hospitantini. Po narodnosti so bili vsi učenci razen dveh Čehov sami Slovenci; 62 učencev in 1 hospitantinja so bili iz Celja, ostali iz Spod. Štajerske. Učni uspeh je bil prav dovoljen; z odliko je izdelalo 5 učencev in 1 hospitantinja, z dobrim uspehom pa 110 učencev in 1 hospitantinja. 26 učencev je dobilo drugi red, ostalih 6 je imelo ponavljalne in dopolnilne izpite. Zavod je bil vključen vojni, ki je gmotne razmere marsikatero družino neugodno izpremenila, vendar prav dobro obiskan.

Kranjske vesti.

MIMI KOMANOVA.

Umrla je v Stranjah pri Kamniku učiteljica gospa Mimi Komanova, rojena Podlogarjeva, stara šele 23 let. Svojemu ljubemu soprogu učitelju tovarišu Maksu Komanu, ki se nahaja na bojnem polju, je pustila hčerko, sama pa legla k večnemu počitku. Doma je bila iz Kala pri St. Janžu na Dolenjskem. Službovala je najprej v Svibnem, Tržišču na Dolenjskem in zadnji čas v Stranjah. Bila je splošno priljubljena, vrla učiteljica. — Nesrečnemu soprogu in žalujočim sorodnikom naše iskreno sožalje. Blagi pokojnici pa bodi lahka domača zemlja!

— **Petdesetletnica rojstva tovariša Iva Trošta.** Dne 6. decembra t. l. praznuje naš tovariš Ivo Trošt, nadučitelj v Tomišlju-Igu pri Ljubljani, petdesetletnico svojega rojstva. (Rojen je bil dne 6. decembra 1865 v Orešju poleg Cola na Vipavskem). Ivo Trošt je mnogoletni naš sotrudnik ter priznan slovenski pisatelj. Zlasti za naše mladinsko leposlovje si je pridobil odličnih zaslug. — Iskreno čestitamo!

— **Draginjska doklada ljudskošolskemu učitelstvu.** Deželni odbor je dovolil vnovič vsemu službujočemu učitelstvu in rodovinom vpoklicanih učiteljev enkratno draginjsko doklado v isti izmeri kakor spomladi. Potrebščina za to novo podpora znaša okroglo 90.000 kron.

— **Podpore** je dovolil občinski svet v Ljubljani na zadnji svoji seji: Društvo za mladinsko varstvo v ljubljanskem sodnem okraju 1500 K. »Glasbeni Matici« 3000 K, Filharmoničnemu društvu« 500 K in »Ljubljani« 500 K.

— **Umrl je v Boštanju pri Radni na Dolenjskem** g. Alojzij Drmelj, veleposestnik, v starosti 80 let, oče tovariša Frana Drmelja. — Naše iskreno sožalje!

— **Klavirski virtuoz Anton Trost,** sin ljubljanskega tovariša Fr. Trosta, bivši učitelj »Glasbene Matic« v Ljubljani, je sodeloval v nedeljo, dne 7. novembra, pri koncertu dunajskega koncertnega društva v veliki dvorani »Konzerthausa« na Dunaju. Igral je Chopinov klavirski koncert v e-molu s spremljevanjem orkestra. Dunajska stroga kritika je polna hvale o izrednem mojstrstvu tega našega odličnega umetnika.

— **Dobrodolna koncerta v Radovljici.** Tekom preteklega meseca sta se vršila v Radovljici v prid ranjencem na Bledu dva koncerta pod vodstvom pevovodje učitelja Vilka Rusa z gledališko predstavo. Prav dobro sta uspela. — Tovariš Rus, tajnik naše »Zaveze«, se je izkazal tudi ob teh dveh prilikah izbornega dirigenta, ki je postavil svojo umetnost v službo človekoljubnosti.

— **Odlikovanje.** Glasom vojaškega ukaznika je bil inženir Albert Vedernjak, strokovni učitelj na Grmu, sedaj rezervni poročnik 4. bos.-herc. pešpolka, odlikovan z vojaškim zaslužnim križcem z vojno dekoracijo.

— **Stari trg pri Ložu.** Učitelstvo v Starem trgu pri Ložu je nabralo med šolsko mladino 13.225 K III. vojnega posojila.

— **Odlikovanje.** Nadvojvoda Franc Salvator je podelil za uspešno delovanje na korist »Rdečemu križu« brnasto častno kolajno »Rdečega križa« z vojno dekoracijo tovarišici Avgusti Kolnikovi, učiteljici v Radečah.

— **Ranjen** je bil na obeh nogah pri zadnjih spopadih na italijanskem bojišču c. in kr. rez. praporščak, učitelj Leopold Ažman iz Kranja.

— **Županom in vsemu prebivalstvu kranjske dežele!** Deželni odbor razglašajo: Božič se bliža — drugi Božič v svetovni vojni. Zunaj v okopih, v mrazu, burji in snegu stoje naši junaki v obrambi naše mile domovine. Kakor lani, hoče tudi letos vojni oskrbovalni urad c. in kr. vojnega ministrstva vsem vojakom, ki stoje v bojni črti, olepšati božični praznik z malim darom in se obrača v ta namen s posebnim oklicem do celotnega prebivalstva našega cesarstva za primerne prispevke. Sodelujmo pri tem vsi, brez izjeme: saj se gre za naše sinove, brate, očete! Župani se tem potom pozivljajo, da se odzovejo z največjo vneto pozivju vojnega oskrbovalnega urada. Prebivalstvo pa naj se odzove z najštevilnejimi darovi, bodisi v naravi, bodisi v denarju, ki naj se v smislu tozadavnega oklica c. kr. deželnega predsedstva oddajo pri domačem županstvu (mestnem magistratu), župnem uradu, okrajnem glavarstvu ali deželni vladi, naturalije tudi pri domačem šolskem vodstvu. Darila v denarju sprejme drage volje tudi deželni odbor in jih izroči na pristožno mesto. Zadeva je pa silno nujna: zakaj le o pravem času dospela darila (naturalije do 28. t. m.), se bodo mogla porabiti za vojno božičnico. Sodeželani! Sodelujmo vsi, vsak po svojih močeh, da bo letošnja božičnica naših brezizgledno hrabrih vojakov čim najsičajnejša; pokazimo jim tem potom ponovno, da ob slovesni sveti uri mislimo nanje v dolžni ljubezni in hvaležnosti!

— **Na osemrazredni c. kr. dekliški rudniški ljudski šoli v Idriji** je 128 učenek podpisalo skupaj 1500 K tretjega vojnega posojila.

— **Nabiralnici daril v naravi na c. kr. deželni vladi v Ljubljani** so poslali: Vodstvo dekliške šole v Lichtenthurnovem zavodu v Ljubljani 14 parov nogavic; mestna osemrazredna slovenska dekliška šola v Ljubljani 36 parov nogavic, 6 blazin; nemška mestna dekliška šola v Ljubljani 35 nogavic, 1 spodnje hlače, 4 blazine, 4 prevleke za blazine, 1 zavoj vate; c. kr. rudniška dekliška ljudska šola v Idriji 34 srajc, 6 spodnjih hlač; nemška zasebna ljudska šola v Trzišču 5 srajc, 7 spodnjih hlač, 68 brisač, 11 blazin, 1 opasnico, 4 snežene čepice, 1 šal, 10 parov palčnikov, 4 pare žilogrelcev, 3 pare prstogrelcev, 1 par dokolenic, 9 parov nogavic, 17 parov črevljar, 44 robcev, 1 zavoj bombaža, 7 obvez; šolska vodstva: v Borovnici 140 parov črevljar; v Dobravi pri Ljubljani 4 zavojev čokolade, 45 dopisnic, 321 cigaret, 91 zavojev tobaka, 6 tobacnik pip; v Slavini pri Prestranku 8 srajc, 8 spodnjih hlač; v Škocijanu pri Turjaku 12 srajc, 2 spodnje hlače, 3 brisače, 1 robec.

— **Iz ljudskošolske službe.** Ker je odšel učitelj Josip Gole v vojno službo, je nameščena na ljudski šoli v Škocijanu za suplentinjo provizorična učiteljica iz Radenc Marija Peterlinova. V Lešah nadomestuje učitelja Avgusta Minkuža, ki je odšel v črnovojniško službo, absolvirana kandidatinja Josipina Gromova. V Koprivniku je nameščena kot suplentinja Ljudmila Koroščeve, ker je učitelj Josip Jocič odšel v vojaško službo. — Nadučitelj Ivan Blagajne v Dolah je odšel v črnovojniško službo, nadomestuje ga učiteljica Matilda Blagajne-Goriškova. Pavla Moharjeva je nameščena kot suplentinja v ljudski šoli pri Devici Mariji v Polju. Kot suplentinja je nameščena na ljudski šoli v Zireh Matilda Weberjeva, bivša učiteljica na »Šolskem domu« v Gorici. — Za suplentinjo v Laškem potoku sta nameščeni Josipina Obermanova in Miroslava Božnarjeva. — V Sv. Križu pri Litiji nadomestuje učiteljica Ljudmila Abramova nadučitelja Antona Turka, ki je odšel v vojaško službo. — Učiteljska kandidatinja Gabrijele Pipanova je imenovana za provizorično učiteljico na ljudski šoli v Trati. V Blatni Brezovici nadomestuje nadučitelja Josipa Zakrajška, ki je odšel k vojakom, učiteljska kandidatinja Stanislava Faganelova, ki je imenovana za suplentinjo na tamkajšnji dvorazrednici. Kandidatinja Ivana Čarmanova je imenovana za suplentinjo na dvorazrednici pri Sv. Juriju in Angela Groznikova za suplentinjo na štiritrazredni ljudski šoli v Šmarjah. Ker je odšel nadučitelj Ivan Bezeljak z Vač v vojaško službo, ga nadomestuje kot suplentinja bivša učiteljica Marija Trankova s Save. — Absolvirana učiteljska kandidatinja Antonija Cesarjeva je imenovana za suplentinjo na enorazrednici v Posterici, Amalija Erjavčeva za suplentinjo na trirazrednici na Krki, izprašana učiteljica Mara Vidičeva je nameščena kot suplentinja v Ljubljani na nemški mestni dekliški šoli, ker je definitivna učiteljica Lea Levčeva nameščena na c. kr. učiteljsko v Ljubljani kot suplentinja, Ljudmila Svetličeva je pripuščena k brezplačni praksi na prvi mestni dekliški šoli v Ljubljani. — C. kr. deželni šolski svet je vzel na znanje, da bo absolvirana učiteljska kandidatinja kot pomožna učiteljica nadomestovala v črnovojniško službo vpoklicanega učitelja Fr. Raaza, in učiteljska kandidatinja z zrelostnim izpričevalom Leopoldina Žumrova pa iz šolske službe izstopivšo učiteljico Marijo Tschadovo na zasebni nemški štiritrazrednici na Savi pri Jesenicah. — Izprašana učiteljica Danijela Kališeva je imenovana za suplentinjo na osemrazredni slovenski dekliški šoli pri Sv. Jakobu v Ljubljani. Absolvirana učiteljska kandidatinja Cecilija Divjakova je nameščena kot suplentinja na ljudski šoli v Vrbovem namesto oboje učiteljice Lucije Trampuševe. Bivša suplentinja v Ložicah Alojzija Trampuševa je imenovana za provizorično učiteljico in kandidatinja Doroteja Bratovževa za suplentinjo na ljudski šoli v Vipavi. Bivša suplentinja na Vrhniki Hermina Kobalova je nameščena za suplentinjo na enorazrednici v Podlipi namesto oboje učiteljice Marije Šibovčeve. V Idriji so nameščena na ljudski šoli kot suplentinje učiteljske kandidatije Pavla Moharjeva, Frančiška Rejčeva in Doroteja Kovačeva na mesto učiteljev, ki so odšli v vojno službo. V Ljubljani je imenovana suplentinja Berta Pišlarjeva za suplentinjo na osemrazredni dekliški ljudski šoli v Šiški in Slavica Vencajzova za suplentinjo na osemrazredni mestni dekliški šoli pri Sv. Jakobu, ker ima učiteljica na tej šoli Albina Sarkova dopust zaradi bolezni. Deželni šolski svet je vzel na znanje, da so nastavljene brezplačno kot suplentinje na drugi mestni dekliški šoli v Ljubljani kandidatije Ana Fuchsova, Olga Knezova in Josipina Černetova.

Štajerske vesti.

SREČKO STEGNAR.

Dne 24. oktobra t. l. je umrl po kratki bolezni, zadet od kapi na možgane, v Mariboru tovariš Srečko Stegnar, c. kr. kaznilnični učitelj v pok., bivši deželni poslanec itd., imetnik zlatega križca za zasluge in papeževnega zaslužnega križca, star 74 let, ki se je s svojim delovanjem na različnih poljih narodnega življenja pridobil velike zasluge. Pokojnik je bil najprej c. kr. učitelj v Idriji, potem pa je prišel v tej lastnosti v Ljubljano za učitelja v kaznilnici na Gradu. Tu se je pridružil Bleiweisovi narodni stranki in je bil več let tudi delaven deželni poslanec mesta

Idrije. V Ljubljani je bil marljiv odbornik »Slovenske Matic« in ustanovnik in povodja pevsko društva »Slavec«, ki je v hvaležno priznanje za njegove zasluge izvolilo za svojega častnega člana. Bil je bil pred 20 leti v Ljubljani veliki tres, je bil pokojnik premeščen v Maribor. — O Stegnarjevem delovanju in življenju v Mariboru piše Iv. Skvarča: »Naj narodna družba je zopet izgubila moža, ga bo težko pogrešala. V nedeljo, dne 2. vinotoka, je umrl gospod Srečko Stegnar v starosti 74 let. Zadnjih sedem let, ki je preživel kot c. kr. učitelj v pokoju, posvetil izključno narodnemu delu. Naša narodna društva izgube z njim, kor čebelica marljivega delavca in umnega, izkušenega moža svetovalca. Odkar pričel delovati v Mariboru diletanter, oder, od takrat je Stegnar zastavil zves svoj prosti čas in vse svoje zmasti. Ko se je ustanovilo na to »Dramatično društvo«, je bil štiri leta njegov predsednik in silno pripomogel, da se je ta narodna institucija tako pospela, da je stala ena naših glavnih opor pri narodnem delu. V skoraj isti meri kakor za »Dramatično društvo« pa je deloval tudi za »Dovinsko društvo« in za »Glasbeno društvo«. Kaj je v vseh teh društvih storil, čestitljiv starček, tega popisati na dostaja prostora, ostane pa prihranjeno kdaj pozneje. Eno pa lahko priberemo: C. kr. narodnem domu, tu nadzoruječ s prjazno, ljubeznivo besedo, tam karajoč humorja polnimi besedami. Znal je voditi svoje ljudi tako, da pravzaprav nihče ne vedel, da ga vodi tuja in ne lastna volja. A tudi radodaren je bil Srečko Stegnar vsako narodno stvar je rad podpiral. Vse se je zgodilo z ljubeznivim mirom, tak da mu nikdar ni mogel kdo očitati ničesa. Umevno je, da tudi naši narodni nasprotniki niso mogli značajnemu možu ničesar oporekati, marveč da je tudi od te strani vedno deležen popolnega spoštovanja. Še do zadnjega je bil Srečko Stegnar č. kr. Tudi v sredo, dne 20. pret. mes., je še p. dnevi delal in nikomur ni nič potožil, da bi se slabo počutil. Proti 10. uri zvečer pa mu je postalo mahoma jako slabo, zadela ga je kap na možganih. Izgubil zavest in le redko se je za par trenutkov zavedel. Končno je zaspal v nedeljo zjutraj mirno in za večno. Bila mu lahka zemljica! — Vrlemo možu, vzoru narodni rodoljubnosti, pa je med nami za vedno ohranjen prijazen spomin odkritosrčnega spoštovanja. To pa bodi v tolažbo vse njegovim dragim, ki danes plakajo nad to bridko izgubo.« — O učitelju Stegnarju priobčimo nekrolog prihodnjich. Njegov sin Rajko se je v začetku tudi posvetil učiteljskemu stanu, pozneje pa je šel k prosti št. Hčerka Marica je učiteljica v Čretnjevcu v okraju Maribor. — Bodi odličenemu možu ohranjen ljub spomin!

— **Učiteljska gospodarska in kreditna zadruga v Celju** bode koncem t. l. razposlala svojim dosedanjim naročnikom »Naročilni in plačilni listi«; drugi reflektantje pa se naj zanj obrnejo pod zgornjim naslovom v Liboje, pošta Petrovci. Izpolnjeni listi se naj vrnejo čimprej, na kasneje pa do 15. decembra. Za »Tagepost« plačajo vsi naročniki od 1. decembra t. l. naprej 20 vin. več, kar blagovodno upoštevati pri vpošiljavi decemberskega obroka. Za informacije naj se vedno vpošiljuje 20 vin. v znakah.

— **Poroka za fronto.** Dne 19. septembra se je poročila za bojno južno fronto učiteljica na Humu, sedaj v pok., gdč. Julija Valentinčičeva, rojena v Kanalu na Goriškem, z gosp. Oroslavom Rakušo, rojenim na Humu, ki je bodoči uradnik c. k. tobačne režije, sedaj c. in kr. nadtopničnik in računski podčastnik diviz. mun. zakla da 28 — bojna pošta 73. Poroko je izvršil g. župnik Kosobud iz Črnomlja s primernim, vsem navzočim v srce segajočim govorom. Priči sta bila g. notar O. Ploj, železniški postajevodja g. A. Potočni. Prvi je iz prijaznosti nadomestoval humskega nadučitelja A. Porekarja, ki je sedel tudi v vojni službi. Nevesta se je nastavnica za sedaj pri sorodnikih v Črnomlju, ženin se je podal na bojno fronto, kjer odlikovan deluje že 15. mesec. — Bog daj srečno zedinjenje po vojni in obilo zdravja!

— **Izpred vojnega sodišča.** Pred graškim sodiščem je bila v soboto, dne 19. novembra 1915, Antonija Ježovnikova učiteljica iz Braslovč, po daljši razpravi pri kateri je interveniral kot njen zagovornik gospod dr. Fran Novak, odvetnik v Ljubljani, popolnoma oproščena obtožb zaradi hudodelstva po § 65. a kaz. zak.

— **Iz Celja** nam poročajo: Kako vsako leto, tako je zapelo tudi letos Celjsko pevsko društvo pod vodstvom učitelja tovariša Cirila Preglja na slovenske pokopališču nekaj žalostink.

—š— **Poroka.** Poročil se je tovariš Janko Lešnik, učitelj v Vurbergu, z gđc. Pavlo Žihrovo, nadučiteljevo hčerko istotam. Čestitamo!

—š— **Društvo »Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks«.** Odbor razglasa: Dogodili so se trije smrtni slučaj, ki zahtevajo pobiranje 131., 132. in 133. posmrtnega doneska po 2 K (skupaj 6 K), ki bi morale biti plačane že meseca oktobra. Ti umrli člani so: Janez Schubert (umrl 11. avgusta t. l.), Josip Vodošek (umrl 31. avgusta t. l.) in Josip Sperat (umrl 7. septembra t. l.). — Dva nova smrtna slučaja zahtevata vplačilo po 4 K za 134. in 135. smrtni slučaj (6. in 7. v tekočem letu). Ta umrla člana sta: Izidor Kuntzer (umrl 10. oktobra t. l.) in Mihael Kurtzmann (umrl 15. oktobra t. l.). Ta znesek mora biti zanesljivo plačan tekom meseca novembra t. l.

Goriške vesti.

—g— **Učence šestrazredne dekliške šolske šole društva »Šolski Dom« v Gorici** lahko dobe po pošti šolska izpričevala za preteklo šolsko leto, ako pošljejo svoj naslov voditeljici Elzi Makučevi v Gorici, ulica Contavale štev. 5.

—g— **Učencem in učenkam petrazredne ljudske šole in pripravilnice za zadnje šole v »Malem Domu« v Gorici** se pošljejo po pošti šolska izpričevala za preteklo šolsko leto, ako pošljejo naslov šolskemu voditelju Mateju Mikužu v Cerkno na Goriškem. Učenci, ki so prejeli izpričevala pred odhodom iz Gorice, naj jih vrnejo po pošti, da se jim vpišejo redovi za zadnje četrtletje.

—g— **Goriški bogoslovci** so pričeli svoje študije v Zatičini na Dolenjskem po Vseh svetih.

—g— **Šolskih otrok je v Gorici** okoli 1300. Tako sodijo. Mogoče se otvorijo šole. Slovenska naj se otvori v mestu, saj je dosti prostora. Umevno, da na periferijo mesta, kakor doslej, noben Slovenec ne bo pošiljal svojega otroka; ne pošiljajo jih v normalnih časih, toliko manj sedaj v vojnih časih. Oblasti naj ukrenejo vse potrebno. — Dobro bi bilo, da bi se priglasilo že zdaj na magistratu nekaj slovenskih učnih oseb za eventualno otvoritev ljudskih šol. — Od teh šolskih otrok je gotovo ena tretjina Slovencev.

—g— **Iz ruskega ujetništva** se je oglašil tovariš Anton Faganelli, učitelj v Podgori. Pisal je iz Voroneža.

—g— **Iz Komna** pišejo: Na našem vojaškem pokopališču počiva že nad 200 vojakov, ki so umrli za domovino. Ogrji in Nemci, Slovenci in Hrvati, Čehi in Poljaki, tudi Italijani iz Italije spe tukaj v miru nezdravno spanje. Vsak ima poseben grob. — Na Vernih duš dan so bili vsi grobovi lepo ovenčani. Nad vsakim se vzdiguje križ z napisom umrlega, zraven pa so zasejane hrizanteme, ki so se vse lepo prijele. Da so grobovi zasajeni in olupšani s cveticami, sta si največ prizadevali učiteljici Erna Ingrlova in Marija Kavčičeva. Hvala in priznanje jima!

—g— **Beguncem z juga** se naznanja, da je pomožni komite za begunce v Gradcu preložil svoj sedež v Neutorgasse 36, drugo nadstropje, kjer se dajejo potrebna pojasnila. — Zdravniški ambulatorij za begunce je odprt vsak dan v Paulustorgasse, deželna bolnišnica.

—g— **Italijanske šole za begunske otroke v Gradcu** se nahajajo v Schönau-gasse štev. 7.

Tržaške vesti.

—t— **Gospod Albin Anžič**, trgovec v Trstu, ul. U. Foscolo št. 3, je podaril za nabavo šolskih potrebščin učencem podpisane šole vsoto 100 K, za kar se mu najtopleje zahvaljujemo. — Vodstvo osemrazredne slovenske ljudske šole »Družbe sv. Cirila in Metoda« pri Sv. Jakubu v Trstu.

—t— **Zvišanje pokojnim tržaškim mestnim uradnikom in učiteljem.** L. 1910. je bivši tržaški mestni zastop ugadil dolgoletnim prošnjam in zvišal mestnim uradnikom in učiteljem plačo in stanovanjsko doklado, toda le pod pogojem, da se povišek ne všteje v pokojnino. Umirovljenci so pet let zaman prosili, da bi se jim zvišali prejemki v razmerju povišanih aktivnih plač. Te dni pa je vse prizadete veselo iznenadila naredba cesarskega komisarja, glasom katere imajo veljati od 1. oktobra t. l. dalje za odmero pokojnim aktivitetni prejemki v celoti. To naredbo je tudi ostalo tržaško prebivalstvo z zadoščanjem pozdravilo.

—t— **Učiteljski zbor Ciril-Methodovih šol v Trstu** je podpisal 1000 K III. vojnega posojila.

—t— **Stalno je vpokojen** na lastno prošnjo šolski ravnatelj v Trstu Benedetto Berlam. Učiteljstvo mu je ob tej priliki poklonilo spominsko listino in spominsko svetinjo.

—t— **Šolska vest.** Cesarski komisar je ukrenil, da z 8. dnem meseca novembra t. l. preneha občinska ljudska in meščanska šola v starem lazaretu, ker prostori nikakor ne odgovarjajo več šolskim potrebam. Dekliški oddelki te šole se premeste v prostore bivšega I. mestnega dekliškega liceja v ul. Madonna del mare, kjer je torej od 8. novembra dalje popolna dekliška ljudska in meščanska šola, ki se bo imenovala po cesarici Elizabeti. Ker se premestijo tja tudi dekliški meščanski razredi in staromestne in novomestne šole, ostanejo na staromestni šoli le deški in dekliški ljudskošolski razredi, na novo-meški pa popolna ljudska deška in dekliška ter deška meščanska šola, s katero se spoje dosedanji meščanski razredi staromestne šole. Ta meščanska šola bo imela značaj trgovske šole. Na novi cesarice Elizabete meščanski šoli se preuredili učni načrt tako, da morejo obiskovati šolo tudi gojenke prvih treh razredov novega liceja, ki imajo predaleč do omenjenega zavoda.

—t— **Odpuščen** je iz občinske službe v Trstu na podlagi službene pragmatike Angel Scocchi, občinski docent, sedaj neznanega bivališča, ker se na magistratni poziv, naj do 10. avgusta 1915 zopet nastopi službo in opraviči svojo odsotnost, ni odzval.

—t— **Tretji vojaški dan v Trstu.** Pod vodstvom soproge tržaškega namestnika baronice Fries-Skene je določen za tretji vojaški dan 2. december, za katerega se že sedaj delajo velike priprave. Izdelujejo v 30 šolah razne predmete, ki jih bodo prodajali. Dosedanja dva vojaška dneva v Trstu sta se sijajno obnesla, brez dvoma tudi tretji ne zaostane za njima.

—t— **Vprašanje goriškega moškega učiteljskega**, ali se otvori ali ne, je menda že rešeno tako, da se v Trstu in sploh nikjer ne otvori. V Trstu pa se otvori pripravnica za učiteljske, ako se oglasi zadostno število gojencev. Oglasiti se je ustno ali pisмено pri c. kr. vadniškem učitelju Antonu Kutinu, ulica Sv. Frančiška št. 25/II. (pripravnica za srednje šole).

—t— **Razpis ravnateljskih, oziroma voditeljskih mest na tržaških šolah.** Razpisujeta se dve ravnateljski mesti na mestni ljudski in meščanski šoli Novega mesta in na ljudski in meščanski šoli v ulici Parini, oziroma odgovarjajoča voditeljska mesta na mestnih in okoličanskih ljudskih šolah. Natančneje v uradnem listu.

—t— **Za hrabre branilce** našega ljubljene Primorja je darovala Svetoivanška slovenska šola: 7 blazin, 3 prevlake za blazine, 10 srajc, 2 maji, 70 nožnih krp, 5 brisalk, 2 prta, 8 prticev, 2 rjuhi, 1 volneno ovratnico, 1 platneno obvezo, 1 kg niti. Srčna hvala blagim darovalcem s priporočilom za nadaljne prispevke.

—t— **Prireditve mladine C. M. šol** v korist božičnice se je vršila dne 7. t. m., ki je v moralnem in materialnem pogledu uspela nad vsako pričakovanje. To priča o globokem pojmovanju dolžnosti do naše šolske mladine med našim ljudstvom, o globoki in iskreni ljubezni do mladine, ki nam je v teh težkih časih res lahko v tolažbo. — Naval je bil tak, da je bila velika dvorana »Narodnega doma« nabito polna, veliko število občinstva pa sploh ni moglo več dobiti vstopnic, ker so bile vse do zadnje razprodane in ker v dvorani dobesedno ni bilo več prostora za nikogar. Temu obisku primeren je tudi materialni uspeh prireditve. Inkasiralo se je na vstopnicah nad 670 kron, kar je ozirom na nizko vstopnino 20 vinarjev gotovo nad vse lep uspeh, ki se pa še znatno izboljša po darovih onih, ki se iz raznih vzrokov niso mogli udeležiti prireditve. Ker so se prireditelji izognili vsakemu strošku, pojde blizu več inkaso v določeni namen: za gorko oblačilo ubožnim slovenskim otrokom v Trstu. Poleg lepega materialnega uspeha je bil tudi moralni uspeh časten toliko za nastopajočo mladino, kolikor za vse, ki so se trudili z vežbanjem in drugim delom, potrebnim za to prireditve. — Zaslužena hvala bodi izrečena tovarišu Karlu Mahkoti, ki je vodil petje, tovarišema Waschtetu in Petrovcu, ki sta spremljala na klavirju, tovarišici Pavli Hočevarjevi, ki je vežbala igro, učiteljstvu družbinih zavodov, ki je skrbelo za red v dvorani in ki se vsekdar drage volje odzove v službo, ko gre za korist naše šolske družbe in nje namenov, in slednjič g. Kompari, ki je tako lepo preskrbel za scenično uprizoritev. — Prireditve so z enako lepim dvojnimi uspehom ponovili v nedeljo, dne 14. t. m.

—t— **Za občinske ljudske šole v Trstu.** Cesarski komisar v Trstu pl. Krekich-Strassoldo je poslal »Lavoratoru« z ozirom na neki tozadevni članek naslednja pojasnila o delu za občinske ljudske šole v tekočem šolskem letu: Za snago (šolske sluge, stalne ženske snažilke) 14.555 kron, razen tega izrednih 1117 K za enkratno temeljito snaženje začetkom šolskega leta. Za knjige ubožnim učencem se je določilo 52.000 K (lani 26.000 K). Črevljevi za ubožne učence se je naročilo v inozemstvu za 31.385 K (lani 21.653 K) in za šolske južine se bo izdalo 180.000 K (lani 60.000 K).

Istrske vesti.

—i— **III. vojno posojilo v Istri.** V Istri je podpisalo prebivalstvo hrvatske in slovenske narodnosti III. vojnega posojila v prav izdatni višini. — Zasluge za to ima v veliki meri tudi hrvatsko in slovensko učiteljstvo Istre, ki je v ta namen krepko delovalo med prebivalstvom.

—i— **Hrvatske šole za begunske otroke na Moravskem.** Kakor poročajo z Moravskega, otvorijo za hrvatske begunske otroke šole v konviktu v Prerovu, v Kromjeržu in še v nekom samostanu pri Prerovu. Oskrba bo stala 2 K na dan, ali troške, kar je čez 90 vin. podpore, ki jih daje država, pokrije tudi država. Zavzeli so se za to Čehi, in tako bodo otroci preskrbljeni z vsem. Dopisnik »Hrvatskega Lista« dostavlja: »Torej, kakor vidite, drugi so se morali zavzeti za nas, na dobimo šolo. Kje so vaši zastopniki, ki bi bili lahko vse to dosegli, ako imajo le malo dobre volje? Tako vprašujejo vsi, tako pripominjajo tudi Nemci.«

—i— **Josip Šajina.** V Lanišću v Istri je umrl dne 21. oktobra po dolgi in težki bolezni absolvirani pravnik Josip Šajina. Pokojnik je dovršil gimnazijo v Pazinu, a potem je študiral pravo na vseučiliščih v Zagrebu in v Gradcu. Nekoliko časa je služboval na pomorski vladji v Trstu. Pokojnik je bil dober narodnjak, pa je njegova smrt užalostila ne le njegovih staršev, bratov in sester, ampak tudi one, ki so ga poznali kot mirnega in odločnega branilca naše narodne stvari. Svojem pokojniku naše iskreno sožalje, a pokojniku bodi ohranjen blag spomin. — Težko ga bo pogrešala tožna domovina!

—i— **Begunce v Gmündu iz Istre** je sedaj okoli 13.000. Slovencev je okoli 3000, vsak dan pa dohajajo še novi transporti. V hrvatsko šolo je vpisanih nad 1000 otrok, sedaj sta tam dva hrvatska učitelja.

—i— **Istrski begunci na Moravskem.** »Grenzbote des nordwestlichen Mährens« poroča obširno o istrskih beguncih na Moravskem, Pravi, da jih bo treba namestiti v toplejših bivališčih in jih vzeti iz visoko ležečih gorskih občin. Treba je poskrbeti tudi za šolski pouk otrok. Skoro izključno so Hrvati, malo je Italijanov med njimi. Opisuje, kako potniki ob Adriji hvalijo gostoljubje tega dobrega naroda, pri katerem stoji morala jako visoko. Dobi se občine, v katerih desetletja ni bil nihče kaznovan.

Splošni vestnik.

Umestna naredba naučnega ministra. Z ozirom na preobilico učnih knjig in sredstev, določenih za pouk na ljudskih in meščanskih šolah, na moških in ženskih učiteljskih, je izdal naučni minister naredbo na vse deželne šolske oblasti, naj se vbodoče ob odločanju glede dopustnosti novih učnih tekstov in sredstev posebno ozirajo na vprašanje potrebe. Avtorjem, oziroma založnikom naj se vbodoče dovolje korekture in predelave le tedaj, če novo izdane knjige odgovarjajo resnični potrebi in če je pričakovati od nje takega napredka v pouku, da je res želeli nove izdaje. — Ta naredba naučnega ministra je res umestna, toliko s pedagoškega, kolikor — žepnega stališča staršev. Tisto večno izpreminjanje učnih knjig od leta do leta stavlja časih zlasti ubožnejše starše v nemalo zadrego. Morda bi bila kaka podobna naredba na svojem mestu tudi za srednje šole, kjer nove učne knjige kar dežujejo.

Nabirajte kosti! Zaradi vojnega stanja se v monarhiji vedno bolj čuti pomanjkanje fosfornatih umetnih gnojil, ker se sirovina za izdelovanje mineraličnega superfosfata, fosforit, sedaj ne more uvaževati. Druga sirovina pa, katere pridobivanje v vojni ni nič manjše, so kosti, iz katerih se izdeluje za kmetijstvo tako potrebna kostna moka in živalski superfosfat. S tem, da bi se izdelovala večja množina kostne moke, bi bilo možno nadomestiti inozemski fosforit in tako preprečiti,

da bi se zmanjšal donos zemlje. Iz tega je razvidno, kake važnosti je za kmetijstvo poraba kostne moke, kako potrebno je torej nabiranje kosti in kako jako je v prid vsakega posameznika, da po svojih močeh in nesebično sodeluje, ker se tako pospešuje za bodočnost preskrba ljudstva z žitom in drugimi živili. Po deželi in manjših mestih so nabirali kost navadno trgovci s cunjami in krošnjariji, ki so oddajali nabrane kosti trgovcem, ti pa zopet tvornicam, in sicer navadno potom »Cola« družbe, Dunaj I., Fischhof št. 3, ki oskrbuje skoro vso industrijo, ki se peča s predelovanjem kosti, s sirovinami. Zaradi izrednih razmer pa sedaj primanjkuje teh potujočih trgovcev in je torej treba skrbeti na drug način za nabiranje kosti. Priporočja se, da občine same uredijo nabiranje kosti s tem, da ustanove nabiralnice, da nabira šolska deca kosti od hiše do hiše ali da posamezna gospodinjstva oddajo od časa do časa nabrane kosti nabiralnicam. Pri nabiralnicah zbrane kosti bi se potem prodale najbližjemu trgovcu s kmetijskimi pridelki. Imenovana »Cola« družba bo na vprašanje rada imenovala najbližnjega svojega agenta.

Šolske knjižnice. Minister za bogočastje in nauk je izdal strog ukaz o nadzorovanju in porabi šolskih knjižnic. Vodstva morajo natančno pregledati vse knjižnice, če so spisi popolnoma sposobni za vzgojo, in morajo odstraniti vse druge, ki bi v državnem ali versko-nravnem oziru vzbujale le količkaj pomislekov.

Sprejem v vojaška učilišča. Pogoje za sprejem v 3. letnik infanterijskih kadetnih šol in v 1. letnik c. kr. Franca Jožefa vojaške akademije ter c. in kr. tehniške vojaške akademije (artiljerijski razred) so na vpogled na evidenčnih oblistih. V pošteve pridejo samo prosilci, rojeni leta 1898. in 1899.; že asentirani se ne sprejmo. Izpregled starosti ali študij se ne dovolji.

Mobilizacija zvonov. Zagrebški nadškof je po naročilu hrvatskega bana dal popisati vse zvonove na Hrvatskem in v Slavoniji.

Prošnja za zimsko perilo našim vojakom! Zopet se bliža hudi zimski čas, ki mu gledajo naši hrabri vojaki v boju za cesarja in domovino, daleč od svojega doma, izpostavljeni ledenemu mrazu ruskih step, ostrim vetrovom Krasa, divjim viharjem pogorja nasproti — v zavesti junaško izpolnjene dolžnosti in v upravičeni nadi na nove zmage, ki nam bodo končno dovolile uživati sadove tega orjaškega borenja v težko priborjenem miru. Tu čuti pač vsak vrl in domoljuben državljan v zaledju srčno potrebo, podpreti naše hrabre čete v boju proti protivnostim slabega časa in jim v prvi vrsti dopolniti zalogo predmetov proti mrazu, ki rabi v kljub dobri oskrbi naše vojne uprave vedno pridelka iz prostovoljnih virov.

Dopisnice s slikami mest, mestnih delov, krajev, pokrajin, vojaški važnih objektov, prometnih in narodno-gospodarskih naprav, posebno v oči padajočih poslopj in spomenikov v monarhiji (razglednice) se odslej ne smejo več pošiljati v inozemstvo.

Razgled.

— **Nemški »Schulverein«.** Nemški listi prinašajo sledečo prošnjo »Deutscher Schulvereina«: »Schulverein, zvesti čuvaj nemških obmejnih šol, je poslal vsem nemškim občinam, okrajnim zastopom in denarnim zavodom prošnjo, da s hitrimi in obilnimi darovi pokrije izpad dohodkov, ki je nastal zaradi zmanjšanih prispevkov članov med vojno. Vse prijatelje nemške šole, ki imajo vpliv v imenovanih zastopih, nujno prosimo, da krepko podpirajo to prošnjo. Nemški »Schulverein«, ki je za ohranitev nemškega rodu v Avstriji storil več kakor vsako drugo društvo v tej državi, gotovo zasluži, da mu v teh težkih časih pridejo na pomoč vsi, ki so v to poklicani.«

— **Univerzo v Skoplju** hočejo ustanoviti Bolgari. Iz Sofije poročajo, da je bolgarski naučni minister že izdelal tozadevni predlog na kralja. V Bitolju naj se ustanovi tehnična šola, v Ohridu pa teološki seminar.

— **Mecen češke šolske družbe.** Dne 25. oktobra je umrl v Pragi nekdanji tvorničar Anton Kratochvil v 73. letu svoje dobe. Vse svoje življenje je štedil le za to, da je mogel ob svoji smrti obdariti svoj narod. Vse svoje imetje je zapustil v narodne namene. Volil je zneske raznim narodnim organizacijam, a kar je ostalo, okoli 100.000 kron, je določil za češko šolsko družbo (Ustredni Matice Školska). Tako si postavljajo res narodni imovniki trajen spomenik v narodu.

— **Slepici v telefonski službi.** Zadnji čas porablja v manjših zasebnih telefonskih centralah v Berlinu tudi slepce. Naprava je opremljena z znamenji otipalne pisave za slepce. Ako se poizkus obnese, se bodo vbodoče na manjših telefonskih postajah nastavljali tudi v vojni oslepeli vojaki.

— **Cirilica prepovedana.** Grško-katoliški škof v Eperjesu na Ogrskem, Štefan Novak, je izdal posebno pastirsko pismo, s katerim prepoveduje rabo cirilice v vseh šolah svoje škofije, češ, da je to potrebno za patriotično vzgojo in kulturni napredek maloruskega prebivalstva.

— **Umrl je v Novem Sadu** nadarjeni hrvatski komponist Isa Baijić v 36. letu svoje starosti. Nekateri Baijićevih pesmi so postale jako popularne. Baijić je uglasbil tudi Nušičevega »Kneza Semberijskega« v opero.

— **Črnovojna služba 43—50letnih zdravnikov.** Načelnik poslovnega oddelka avstrijske zdravniške zbornice profesor dr. Finger je izjavil, da se bodo tisti 43 do 50letni zdravniki, ki so bili pri prebiranju spoznani za vojno službo, enako kakor mlajši letniki (do 42. leta) porabili za službo na fronti, ostali pa samo za službo v etapnem prostoru in v notranjosti.

— **Ruski slikar Makovskij** je ponesrečil, vozeč se z izvoščkom, v čigar voz se je zaletel avtomobil. Makovskij je bil že 70 let star in je zavzel odlično mesto med modernimi ruskimi historičnimi slikarji. Njegovo najznamenitejše delo je slika »Rusalke«.

— **Pastor in profesor.** V Charlottenburgu pri Berlinu je profesor dr. Vogt na cesti s svojo soprogo in z vzgojevalko svojih otrok govoril francoski. Profesorjeva žena je Francozinja, vzgojevalka pa francoska Švicarka. To francosko govorjenje je slišal vpokojeni pastor Kettner, ki je bil ravno dan poprej dobil obvestilo, da je njegov sin padel na francoskem bojišču. Pastor je profesorja in njegovo družino začel zmerjati in je končno hotel starega profesorja s palico po glavi udariti. Pastor je pred sodiščem postavil na stališče, da je za Nemca v sedanjih časih sramotno, če govori »ostudni francoski jezik«. Ker se je izkazalo, da je profesor le v navadnem tonu in povsem neprovokantno s svojo družino govoril francoski, ni bil nič obsojen, pač pa je bil pastor obsojen na malo globo.

— **Mornariški poklic in naša mladina.** Po vojni se utegne naša trgovinska mornarica jako dvigniti in povečati. Zato bo tudi veliko povpraševanje po mornariških častnikih in kapetanih. Ker je mornariški poklic v gmotnem oziru jako ugoden in tudi drugače odličen, bi bilo želeli, da bi se tudi slovenska mladina v večjem številu nego doslej posvečala temu stanu. Saj smo neposredni mejaši jadranskega ozemlja, oziroma morja ter se moramo z vso ljubeznijo in polnim razumevanjem okleniti tega dragocenega naravnega daru. Starše, ki imajo moško mladino, opozarjamo na vladno namero, da v Trstu ustanovi navtično šolo. Doslej se nahaja v Trstu c. kr. navtična akademija, na njej je med drugim uveden enoletni abiturient-ski tečaj.

— **Slovečki kemik** Edvard Ludwig je umrl na Dunaju, star je bil 72 let.

— **Gašpar vitez Zumbusch.** Znani kipar in član gosposke zbornice, Gašpar vitez Zumbusch, je umrl v visoki starosti na svojem letovišču v Rimstingu na Bavarskem. — Njegovo najznamenitejše delo je monumentalni spomenik cesarice Marije Terezije pred cesarskim dvorcem na Dunaju.

— **Češko šolsko društvo med vojno.** Češki listi poročajo »Ustředni Maticе Skolska« je vkljub vojni otvorila vseh 110 svojih šol v zaupanju na podporo svojih podružnic, raznih zavodov in rodoljubov. Od učiteljstva in uradništva jih je 80 pod orožjem. Podružnice se opozarjajo, da bo le tedaj mogoče vzdrževati šole, če bo osrednje društvo dobilo dovolj dohodkov. Razveseljivo je, da se »Maticе« spominjajo plemeniti dobrotniki tudi na smrtnih posteljah in da ji zvesti prijatelji brez vsakega poziva redno pošiljajo dar sv. Vavclava.

— **Stoletnica Ludvika Štura.** Dne 28. oktobra je minulo sto let, kar se je narodil ustanovitelj književnega jezika Slovačkov, Ludvik Štur. Slovaška mladina je pod Šturinov vodstvom na pomembnem shodu v Požunu sklenila, da začne rabiti tudi v književnosti slovaško narečje. S tem se Slovaki niso hoteli odtujiti ne češkemu narodu, ne češki kulturi, ampak so le začeli pisati v slovaškem narečju, da bi narod laglje in hitreje zbudili. Štur je bil urednik raznih slovaških listov, branil je pravice svojega naroda tudi v nemških listih in organiziral svoj narod. Leta 1848. je proti madžarski revoluciji organiziral

s Hurbanom in Hodžo slovaški upor in na slovaškem shodu v Pragi v istem letu zbudil pozornost s svojim radikalizmom. Po pacifikaciji Ogrske se je vrnil domov. Deloval je kot časnikar, kot pesnik in govornik. Eno zadnjih njegovih del o bodočnosti Slovačkov je že kazalo, da je izgubil vse upanje na boljšo bodočnost.

— **Vmirovljenje strokovnega upravitelja gospodarskega oddelka, Slovenca Andreja Lenarčiča, na hrvatski vladi v Zagrebu.** Dne 30. oktobra je bil vmirovljen ravnatelj kr. višjega gospodarskega učilišča in strokovni upravitelj narodnogospodarskega oddelka kr. deželne vlade v Zagrebu, g. Andrej Lenarčič, ki je bil ob tej priliki odlikovan za svoje vestno in marljivo službovanje z železno krono tretjega razreda. Gospod Lenarčič se je rodil leta 1859. na Vrhniki na Kranjskem, na Hrvatsko je prišel leta 1885. kot mlad profesor na kr. višje gospodarsko vseučilišče v Križevac z vinorejske in sadjarske šole na Slapu pri Vipavi, leta 1898. je postal upravitelj kr. višjega gospodarskega učilišča, leta 1911. ga je vlada pozvala v Zagreb kot strokovnega upravitelja oddelka za narodno gospodarstvo.

— **Francoske in italijanske šole na Bolgarskem se zapro.** Iz Sofije poročajo: Vlada je sklenila zapreti vse francoske in italijanske šole na Bolgarskem.

— **Orientalni jeziki.** Korespondenčni urad javlja, da namerava naučno ministvo poskrbeti za pouk bolgarskega jezika in jezika turško-tartarskih narodov.

— **Vojni tiskovni stan.** Učiteljski profesor Keerz, ki službuje sedaj na Češkem, je dobil dopust in postal stalni član vojnega tiskovnega stana, da bo kot šolnik opazoval vojne dogodke.

— **Umrl je v Hlinsku** češki pisatelj in član Češke akademije znanosti in umetnosti Bohumil Adamek.

— **Baptisti na Ogrskem.** Na Vseh mrtvih dan je bilo deset let, kar so na Ogrskem bili priznani kot samostojna konfesija baptisti. V teh letih so se baptisti jako pomnožili in nameravajo sedaj v Budimpešti ustanoviti posebno teološko učilišče.

— **Dunajski profesor Barny dobil Noblovo nagrado.** Iz Stockholma poročajo 30. oktobra: Kraljevi karlinski medicinsko-kirurški zavod je podelil Noblovo nagrado za medicino za leto 1914. privatnemu docentu za ušesno zdravništvo na dunajski univerzi dr. Robertu Barnemu za njegova dela o fiziologiji patologije vestibula. Noblova nagrada za medicino za leto 1915. se v smislu statuta rezervira za leto 1916., ter bosta to leto za razdelitev na razpolago dve nagradi. Nagrada znaša približno 147.000 švedskih kron. — Prof. Barny je sedaj v ruskem ujetništvu.

— **Bethman-Hollweg — doktor teologije.** Teološka fakulteta v Giessenu je izvolila nemškega državnega kancelarja v. Bethman-Hollwega za častnega doktorja teologije.

— **Spolne bolezni in vojna.** Med najžalostnejše pojave sedanje vojne sodi dejstvo, da so se spolne bolezni silno pomnožile. O tem bi vedeli mnogo povedati civilni, vojaški in policijski zdravniki. Očitna in tajna prostitucija se je silno razširila, in ker se je razneslo vse polno spolnih bolezni, je opravičena skrb za ljudsko zdravje in za zdravje prihodnjih generacij. Vojaške oblasti so storile, kar je v njihovih močeh, da zajeze to zlo. Zdej je želeli, da bi tudi civilne oblasti tej stvari posvetile največjo pozornost in poskrbele, kar treba v varstvo prebivalstva.

— **Nadvojvoda generalni polkovnik Evgen in general pehote pl. Borojević častna doktorja.** Iz Zagreba poroča korespondenčni urad: Proforski kolegij pravne fakultete zagrebskega vseučilišča je soglasno imenoval za častna doktorja generalnega polkovnika nadvojvoda Evgena in generala pehote pl. Borojevića.

— **Na nemško-turški univerzi v Carigradu** so se že pričela predavanja nemških profesorjev. Kot prvi je pričel predavati profesor Nord v turškem jeziku o evropskem civilnem pravu. Kakor znano, je poklican na to univerzo kot redni profesor tudi naš učenik prof. dr. Boris Zarnik.

— **Hrvatsko vseučilišče** je šlo v poletnem semestru 1914/15 le 522 slušateljev, in sicer 97 teologov, 281 juristov, 86 filozofov, 29 gozdnih tehnikov, 5 geometrov in 24 farmacevtov. 371 slušatelj je bilo iz Hrvatske-Slavonije, 3 iz Reke, 25 iz Ogrske, 62 iz Dalmacije in Primorske, 48 iz Bosne, 10 iz Bolgarije, 1 iz Srbije in 2 iz ostalega inozemstva.

— **Slovenci v Ameriki.** Slovensko šolo pri sv. Vidu v Clevelandu obiskuje 1240 otrok. To armado poučuje 16 učiteljic. — Tudi Slovenci v Collinwoodu so otvorili slovensko šolo.

— **Vrnitev hrvatskih umetnikov prof. Frangeša in prof. Ivekovića z jugozapadne fronte.** Hrvatski kipar Frangeš in hrvatski slikar profesor Iveković, ki sta se nahajala po nalogu hrvatske deželne vlade na soški fronti, da tam dobita stike za umetniške načrte in ovekovečita udeležbo hrvatskih čet v tem gigantskem boju, sta se vrnila domov. Ivekovićevo delo »Predstraže v boju« je prevzela vojna uprava za c. in kr. armadni muzej.

DENARNI USPEH DELA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE.

Za »Rdeči križ« 33.068 K 60 vin.
III. vojno posojilo 21.925 K — vin.

Skupna vsota 54.993 K 60 vin.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Fr. Bl. v Z.: Poizkusili smo v korist in obrambo; toda razmere so take, da je treba potrpeti! Sklicujte se na državni šolski in državni osnovni zakon! Potem se Vam ne more nič zgoditi, ker se Vaše delo ujema z določili obeh imenovanih zakonov.

PROŠNJA.

In zopet se bliža Božič. In zopet ga bodo obhajali naši vrlji, hrabri vojaki daleč od doma, daleč, daleč — na tujih tleh.

Tudi mi ga bomo obhajali, a kako drugače, kakor sicer! V eni rodovini ne bo očeta, tam ne bo sina, tu ne ženina, tam ne moža. Mnoge, mnoge že pokriva tuja zemlja; našli so junaško smrt v boju za milo domovino.

In tam na bojišču?! Marsikatera solza se bo utrnila iz očesa mladeniča, marsikak vzdih izvil iz prsi bradatega moža. Slehrni se bo ta večer spominjal svojcev daleč v domovini. In misli mnogih mater in žen bodo uhajale tja k sinu, k možu, kamor sta hitela, da branita svojo domovino. A misli nas vseh se bodo obračale ta večer še posebno tja na bojišče, tja k našim vrlim z brezprimerno hrabrostjo in skalnato vztrajnostjo se borečim vojakom. Poslati jim hočemo iskrene božične pozdrave. Pa radi bi jim tudi izkazali svojo presrčno hvaležnost s kakim zunanjim znakom.

Zato se obračamo do patriotične radodarnosti vsega slavnega občinstva z iskreno prošnjo, naj blagovoli k temu pri-

spevati po svojih močeh — bodisi v cigaretah ali v denarju.

Vsak najmanjši dar je dobrodošel. Darila naj se blagovolijo poslati na Ljubljanski magistrat, levo, II. nadstropje.

Z a d a m s k i o' d b o r:
Županja Franja dr. Tavčarjeva.

PRIMERNA DARILA ZA UČENCE IN UČENKE ZA 2. DECEMBER:

1. »Slava cesarju Francu Jožefu I.« To krasno patriotično delo v notah je posebno primerno letos za obdarjenje učencev višjih razredov ob priliki obletnice vladanja našega cesarja, kakor tudi za nabavo za šolarske in učiteljske knjižnice. Cena izvodu je znižana na 2 K in se priporoča ta spev v obilno naročilo slav. šolskim vodstvom.

2. »Besedilo« k Slavi cesarju Francu Jožefu I. stane izvod 4 vin. Ta nizka cena omogoča slav. šolskim vodstvom, da obdare dne 2. decembra vse učence svojih šol s to knjižico, ki vsebuje na 28. straneh mnogo lepih, patriotičnih in domodrodnih pesmi.

3. »Slika cesarja Franca Jožefa I. z nadvojvodo Francem Jožefom Otonom.« »Učiteljska tiskarna« je založila to nad vse ljubko sliko sivolasega vladarja z malim nadvojvodo na finem umetniškem papirju v velikosti 16 × 24 cm in stane 100 izvodov 5 K poštnine prosto. Ta slika je bila natisnjena v 9. številu letošnjega »Zvončka« na strani 200. Naj ne bode nbenega slovenskega otroka, ki bi ne dobil na ta velepomemben dan sliko našega presvitlega cesarja kot spomin v dar. Slav. šolska vodstva in cenj. učiteljstvo naj naročajo pravočasno ta dela, da jih dobe pred 2. decembrom v roke. Vsa dela se naročajo v »Učiteljski tiskarni« v Ljubljani. Na zahtevo se pošlje slika brezplačno na ogled.

Naš denarni zavod.

Ceslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 31. okt. 1915 K 117.239-65.

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/25. do 1/26. ure popoldne.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskega jugoslovenskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Miklavževa brzojavka.

Slovenski starši!

Za moj god kupite svojim ljubim otrokom prelepe ilustrirane knjige, ki jih izdaja »Društvo za zgradbo Učiteljskega konvikta v Ljubljani«! Vsaka knjiga stane le 1 K. — Naročajte jim tudi »Zvonček«! Vseletna naročnina le 5 K. — Vse te knjige se dobe v »Učiteljski tiskarni« v Ljubljani in v vsaki knjigotržnici.

Sv. Miklavž.

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

Največja slovenska hranilnica!

Denarnega prometa koncem leta 1914 . . . K 740.000.000.—
Vlog „ 44.500.000.—
Rezervnega zaklada „ 1.330.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4¹/₂ | 0 | 0

brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo
c. kr. deželne vlade.

:: Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike. ::